

Beslissing samenwerking met herkomstland Marokko

Datum: 28/11/2023

Auteur: VCA

Onderwerp: Beslissing samenwerking met herkomstland Marokko

1. Situering

Het Vlaamse Regeerakkoord voorziet dat de Vlaamse Regering de huidige praktijken rond interlandelijke adoptie grondig onderzoekt en maatregelen neemt om interlandelijke adopties naar Vlaanderen te verbeteren.

Naar aanleiding van het eindrapport¹ van het expertenpanel inzake interlandelijke adoptie formuleerde de Vlaamse Regering op 17 september 2021² een aantal krijtlijnen voor de verdere aanpak, zowel voor wat betreft de toekomst van interlandelijke adoptie, als voor het omgaan met wantoestanden uit het verleden.

Een van deze krijtlijnen betreft het versterken van partnerschappen met herkomstlanden. Uit de mededeling aan de Vlaamse Regering van 17 september (VR 2021 1709 MED.0315/1): *Om de kansen voor kinderen te vergroten op een gepaste thuis en tegelijk ook het risico op mistoestanden nog sterker uit te sluiten, wil de Vlaamse regering de samenwerking op niveau van de naties (aankomstland – herkomstland) versterken. Vlaanderen zal ter plaatse gaan naar de landen waarmee, na risicoanalyse, samengewerkt kan worden of nieuwe samenwerking kan worden gezocht om te komen tot intense samenwerkingsafspraken. Daarbij hoort dat bij zo'n doorstart of opstart heel goed wordt uitgelegd hoe Vlaanderen wil werken, welke kandidaat-adoptieouders Vlaanderen heeft, voor welke kindprofielen, etc. Op kindniveau wordt het systeem vervolgens gestuurd door de vraag van de herkomstlanden om binnen de gemaakte afspraken kinderen te plaatsen. We verankeren deze werkwijze waarrond vandaag al goede praktijken met een aantal herkomstlanden bestaan in de werking van interlandelijke adoptie.*

De Vlaamse Regering vroeg aan het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) om het kader voor bovenstaande risicoanalyse uit te werken en ter validatie voor te leggen aan de Vlaamse Regering. De criteria voor het beslissingskader interlandelijke adoptie werden door de Vlaamse Regering vastgelegd op 10 december 2021³.

Het beslissingskader werd verder uitgewerkt en dient als basis voor het screenen van alle huidige samenwerkingen met herkomstlanden inzake interlandelijke adoptie.

Voor het aanleveren van informatie en advies werkt VCA voor iedere screening samen met drie onafhankelijke organisaties met internationale expertise in alternatieve jeugdzorg, jeugdbeschermingsmaatregelen en kinderrechten. Het gaat om International Social Service⁴ (ISS), Child Identity Protection⁵ (CHIP) en UNICEF⁶.

Daarnaast werd ook input gevraagd aan de bevoegde autoriteit in het desbetreffende herkomstland, aan de interlandelijke adoptiediensten en aan de Federale Centrale Autoriteit (FCA).

Aan de hand van de verzamelde input worden alle huidige samenwerkingen op basis van een kleurencode geëvalueerd door twee stakeholders: geadopteerden en de huidige interlandelijke adoptiediensten.

¹ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/rapport-expertenpanel-interlandelijke-adoptie-in-vlaanderen>

² <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/61404C18364ED90008000178>

³ <https://www.opgroeien.be/nieuws-en-pers/nieuws/nieuw-beslissingskader-voor-interlandelijke-adoptie>

⁴ <https://www.iss-ssi.org/index.php/en/>

⁵ <https://www.child-identity.org/en/>

⁶ <https://www.unicef.org/>

VCA zal op basis van het geheel een finale beslissing nemen en kan, in geval van twijfel, bijkomend beroep doen op een expert in de kinderrechten.

VCA kan hierbij drie mogelijke beslissingen nemen:

1. Samenwerking met herkomstland is positief

Indien de samenwerking met het herkomstland positief is beslist, loopt de volledige samenwerking door. Er worden wel werkbezoeken gepland om verdere afspraken te maken rond een werking afgestemd op de krijtlijn "Partnerschappen met herkomstlanden versterken", zoals beslist door de Vlaamse Regering.

2. Samenwerking met herkomstland wordt onmiddellijk stopgezet

Na screening van de huidige samenwerkingen zal met een aantal herkomstlanden geen samenwerking meer mogelijk zijn. De dossiers van de kandidaat-adoptanten die al een lopende kindtoewijzing hebben, worden verder afgewerkt volgens het huidige systeem. De andere kandidaat-adoptanten kunnen zich heroriënteren naar de herkomstlanden waar Vlaanderen nog wel verder mee samenwerkt. Transparante communicatie naar de betrokkenen is dan essentieel.

3. Samenwerking met herkomstland vraagt meer verduidelijking via werkbezoek

Na screening van het herkomstland wordt een werkbezoek gepland om meer duidelijkheid te creëren rond toekomstige samenwerking. De samenwerking loopt onverminderd door tot na verduidelijking via het werkbezoek en definitieve beslissing door VCA.

2. Beoordeling huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Marokko

De beoordeling gebeurt op basis van het ingevulde "Decision framework for intercountry adoption from Morocco", dat u in bijlage vindt. Dit document omschrijft in detail de verschillende beoordelingscriteria. Het maakt integraal deel uit van de beoordeling en beslissing door VCA. Ook de door ISS geraadpleegde instanties vindt u terug in annex aan het beslissingskader.

1. Algemene situatie in het land van herkomst

Veiligheidssituatie

Buitenlandse zaken meldt dat Marokko een relatief laag criminaliteitsniveau kent, maar dat er wel een toename van delicten wordt opgemerkt. Waakzaamheid voor criminaliteit is voornamelijk geboden op populaire toeristische plaatsen. Er is ook een reëel risico op geweldpleging tegen Westerlingen middels terreur-aanslagen, gepleegd door enkelingen. Voorzichtigheid is aangewezen op plaatsen waar veel Westerlingen samenkomen. Ook in de gebieden die grenzen aan Algerije en Mauritanië is verhoogde waakzaamheid aangewezen.

➔ **De veiligheid ter plaatse is voldoende, mits het in acht nemen van de specifieke veiligheidsrichtlijnen.**

Corruptieindex

Marokko heeft een Corruption Perceptions Index van 38 op 100 in 2022 ([Morocco - Transparency.org](https://www.transparency.org/en/morocco)), wat neerkomt op een slecht resultaat.

➔ **Er is veel corruptie in Marokko.**

Politieke stabiliteit

Marokko geniet momenteel van een stabiele economie en wordt aanzien als betrouwbare partner voor de EU op verschillende gebieden waaronder migratie, terrorismebestrijding, hernieuwbare energie en de verbinding tussen Europa en Afrika. Niettemin waarschuwen bronnen voor een politiek fragiele situatie als gevolg van bedreigingen op economisch vlak en hoge werkloosheid. Voornamelijk op het platteland blijft armoede een probleem en het land kampt met aanhoudende sociale ongelijkheid.

Bovendien is er vanuit de uitvoerende macht veel inmenging en controle op de rechterlijke macht wat aanleiding kan geven tot misbruik van het rechtssysteem om politieke tegenstanders en critici te onderdrukken en in die zin lijkt de justitiële macht verbonden aan de belangen van de monarchie.

De rule of law scoort dan ook vrij laag (0,48/1 waarbij 1 staat voor zeer goed en alles richting 0 zwak is; of 94^e rang van 140 landen).

Ook op het gebied van kinderrechten wordt het land geconfronteerd met verschillende uitdagingen, zoals het verbeteren van de situatie van kinderen zonder familie, kinderen geboren buiten het huwelijk, kinderen op straat, kindhuwelijken, etc. Deze uitdagingen worden versterkt door een discriminerend beleid t.a.v. buitenechtelijke kinderen.

Marokko heeft een score van 126 op de "political stability index" en 0,48 op de Rule of law index van 2022 wat neerkomt op een slecht resultaat.

→ **De politieke situatie in Marokko is instabiel.**

2. Ratificatie van het Haags Verdrag

Marokko heeft het Haags Adoptieverdrag van 1993 niet ondertekend. Het juridisch systeem in Marokko heeft invloeden van de Sharia en het land kent geen adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel. Het is de "kafaiah" die een pertinente plaats inneemt in het jeugdbeschermingssysteem. De kafalah wordt erkend in het Haags Kinderbeschermingsverdrag⁷, dat zowel België als Marokko geratificeerd hebben.

→ **Marokko ratificeerde het Haags Adoptieverdrag niet.**

3. De bereidheid om rechtstreeks samen te werken van overheid tot overheid

Bereidheid tot samenwerking vanuit de centrale adoptieautoriteit

Marokko is geen verdragsland bij het Haags Adoptieverdrag met als gevolg dat er ook geen formele centrale adoptieautoriteit is. Wel heeft het land het Haags Kinderbeschermingsverdrag van 1996 geratificeerd waarin de bescherming van kinderen middels kafala geregeld wordt. ISS geeft aan dat Marokko in de totstandkoming van het Kinderbeschermingsverdrag een belangrijke rol gespeeld heeft.

Momenteel verlopen de adopties uit Marokko via een rechtstreekse samenwerking tussen de adoptiedienst en enkele weeshuizen in Marokko waarbij op procedureel vlak toepassing wordt gemaakt van het Haags Kinderbeschermingsverdrag van 1996.

→ **Marokko beschikt niet over een (centrale) adoptieautoriteit.**

Mogelijkheid van rechtstreekse samenwerking van overheid tot overheid.

Vanuit het Kinderbeschermingsverdrag dient iedere lidstaat eveneens een centrale autoriteit aan te duiden, dewelke voor Marokko ressorteert onder het Ministère de la Justice. Voor België is er een centrale autoriteit aangeduid binnen de Federale Overheidsdienst Justitie. In artikel 33 van het Kinderbeschermingsverdrag dat handelt over de interlandelijke kafala-procedure is er voorzien in uitwisseling van dossiers tussen de centrale autoriteiten (binnen overheidsinstanties).

→ **Er is geen overheidsinstantie inzake adoptie waarmee VCA een rechtstreekse samenwerking kan aangaan om reden dat het land geen adoptie (er)kent. In het kader van interlandelijke kafala's vindt er wel een uitwisseling van documenten plaats tussen het Marokkaanse Ministère de la Justice en de Centrale Autoriteit binnen de Belgische federale overheidsdienst Justitie.**

4. Positionering van de adoptiepraktijk binnen het bredere zorg- en opvangsysteem van het land van herkomst in de praktijk

Regelgeving over taken en bevoegdheden in de jeugdbescherming door een overheidsinstantie

De familiecodex (Moudawana) bepaalt dat de ouders worden aanzien als de primaire beschermers van het kind. Het ouderlijk gezag dient te worden opgenomen door zowel de vader als moeder, zolang zij door een huwelijksband verbonden zijn. De codex wordt momenteel onderworpen aan een herziening. Sinds 2011 heeft Marokko een nieuwe Grondwet waarin voor de staat de verplichting is voorzien tot bescherming van het gezin met als doel behoud ervan te garanderen. De Grondwet erkent verder de primauteit van internationale verdragen boven nationale regelgeving. Een hervorming van het gerechtelijk systeem in 2013 heeft geleid tot de oprichting van de entiteit "Conseil supérieur du Pouvoir Judiciaire", die toezicht houdt op rechters en training waarborgt. De hervorming heeft geleid tot wijzigingen in het familierecht en een reorganisatie van de rechterlijke macht.

⁷ Verdrag van Den Haag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen van 19 oktober 1996.

In 2014 lanceerde het land een geïntegreerd beleid voor kinderbescherming, op basis waarvan een actieplan werd aangenomen. Het programma voorziet in 115 maatregelen die het huidige jeugdbeschermingslandschap aan hervorming onderwerpen. Verder is er een hervorming van het sociaal beschermingsbeleid aan de gang, wat zeker een impact zal hebben op de situaties van gezinnen en bijgevolg ook kinderen.

Jeugdbescherming in Marokko valt onder de bevoegdheid van verschillende ministeries en instanties. Het “Ministère de la Famille, de la Solidarité, de l'Égalité et du Développement social” (MFSEDS) is principieel verantwoordelijk voor kwesties met betrekking tot de bescherming van het gezin en kinderen. De (rechts)positie van achtergelaten kinderen – m.i.v. de besluitvorming over plaatsing in kafala/in een instelling - valt onder de verantwoordelijkheid van “le Ministère de la Justice” (MJ) en “la Présidence du Ministère Public” (PMP). De rol van het Openbaar Ministerie in de procedures voor het vaststellen van verlating en kafala is onlangs verduidelijkt in een gids die in oktober 2021 is gepubliceerd. Daarnaast zijn er nog vijf andere ministeries/instanties met bevoegdheid in jeugdbescherming.

ISS geeft aan dat er ook veel betrokkenheid is van burgerlijke initiatieven in het jeugdbeschermingslandschap in Marokko. Het Collectif Kafala is een samenwerkingsverband van vijf verenigingen die zich inzetten voor de verbetering van de omstandigheden van geïnstitutionaliseerde kinderen onder de zorg van kafala. Het collectief pleit voor wijzigingen in de relevante wet (Loi n°15-01) met als doel het kafalaproces te verbeteren, inclusief evaluatie, voorbereiding, toezicht en opvolging. Verder streeft het collectief naar meer rechten voor de kinderen die onder kafala geplaatst worden. Daarnaast zijn er ook verschillende initiatieven die alleenstaande moeders wensen te ondersteunen en bewustzijn wensen te creëren over de rechten van kinderen.

→ **De regelgeving omtrent het jeugdbeschermingssysteem in Marokko heeft de laatste jaren verschillende wijzigingen ondergaan die nog volop in ontwikkeling zijn en wijzen op een grotere bewustwording van het belang van kinderrechten. Het jeugdbeschermingssysteem valt onder de bevoegdheid van verschillende overheden en initiatieven, naast burgerlijke organisaties die streven naar het waarborgen van de rechten van kinderen en het ondersteunen van vrouwen in kwetsbare posities.**

Jeugdbeschermingsmaatregelen in de praktijk

Het jeugdbeschermingssysteem in Marokko ondergaat momenteel intense wijzigingen. Er zijn twee wegen waarlangs een kind in aanraking komt met het jeugdbeschermingssysteem: juridisch via de rechtbank en administratief via Centres d'accompagnement pour la protection de l'enfance (CAPE). De CAPE bestaat uit verschillende entiteiten. Zo is er een entiteit die o.a. voorziet in begeleiding van kinderen in gevaar, een entiteit die het traject van het kind volgt en een entiteit die ondersteuning biedt aan het provinciale comité en de coördinatie. Deze twee systemen vullen elkaar aan en versterken elkaar.

Sinds de implementatie van de eerste structuren die zijn voorzien in de territoriale beschermingsmechanismen, zijn er ook verschillende trainingshulpmiddelen en modules ontwikkeld, ondermeer met steun van Unicef en de Europese Unie. Desondanks hebben verschillende maatschappelijke organisaties, die actief zijn op het gebied van kinderbescherming, aan ISS aangegeven dat de nieuwe procedures, rollen en verantwoordelijkheden momenteel weinig duidelijkheid bieden.

De beslissing om een kind weg te halen bij zijn familie, gebeurt door de rechterlijke macht. Het is de procureur des Konings die beslist om een kind in een tehuis te plaatsen of onder kafala. De definitieve beslissing tot kafala wordt evenwel uitgesproken door de voogdijrechter en betreft aldus een gerechtelijke beslissing. Uit onderzoek van Unicef blijkt evenwel dat kinderen die van hun familie gedepriveerd zijn ook op informele wijze geplaatst worden zonder dat de rechter hiervan op de hoogte wordt gebracht. Officiële cijfergegevens zijn er niet, doch uit recent onderzoek blijkt dat directe plaatsing door een van de ouders, zonder tussenkomst van een overheidsinstantie, de meest voorkomende situatie is.

Wat de concrete kinderbeschermingsmaatregelen betreft, is alleen kafala een formele maatregel die zich afspeelt in familieverband. Het wordt beschouwd als een langdurige tot permanente opvang in een familiale omgeving, ondanks dat het *in principe* een tijdelijke maatregel betreft. Naast de formele kafala, zijn er twee plaatsingsmogelijkheden die geen juridisch statuut hebben. Enerzijds worden kinderen toevertrouwd aan derden door een beslissing van de familie van het kind. Anderzijds bestaat er in de praktijk de notariële kafala (kafala adoulaire) waarbij een kind via notariële beslissing wordt geplaatst. Deze vorm laat niet toe om zich met het kind in het buitenland te vestigen wegens gebrek aan juridisch statuut en gerechtelijke toelating.

Plaatsing in pleeggezinnen is zeldzaam en blijft beperkt omwille van het gebrek aan een juridisch en praktisch kader. In het verleden zijn er reeds verschillende pilootprogramma's opgestart en werd een regelgevend kader voorgesteld door het Collectif Marocain de Placement en Familles d'Accueil. Er blijven evenwel uitdagingen in het opzetten van

een wettelijk kader. SOS Kinderdorpen biedt sinds 1985 alternatieve zorg aan kinderen die behoefte hebben aan gezinnen van kleine omvang, naast een resem andere programma's ter versterking van families en ondersteuning voor kinderen.

Verschillende vormen van residentiële zorg worden aangeboden, waaronder "Établissements de Protection Sociale" (EPS), "Maison d'enfants" en "Centres de Protection de l'Enfance" (CPE's) die oorspronkelijk bedoeld zijn voor kinderen in conflict met de wet, doch ook andere kinderen opvangen. Tot de leeftijd van zes jaar, worden de meeste kinderen zonder familie geplaatst in "Maisons d'enfants", die vaak verbonden zijn aan ziekenhuizen en worden beheerd door verenigingen. Na zes jaar worden de kinderen die geen kafala of pleeggezin hebben, doorverwezen naar de EPS. Volgens ISS tonen de statistieken aan dat een aanzienlijk aantal Marokkaanse kinderen in instellingen leven omwille van armoede, verlaten, handicap en gebrek aan alternatieve zorgmaatregelen. Verder tonen de grafieken aan dat de leeftijdscategorie van 6 tot 18 jaar de grootste groep vertegenwoordigt en voornamelijk jongens (meer dan 70%) betreft. Gegevens van 2021 laten zien dat om en bij 40% van de kinderen 1 of 2 ongekende ouders heeft en bijna 30% van de kinderen zijn geplaatst door ouders die nog in leven zijn en gekend zijn. Unicef geeft aan dat de instellingen in Marokko niet voldoen aan internationale normen: er is onvoldoende gekwalificeerd personeel, gebrek aan financiële middelen en een zwak toezichtmechanisme. De financiering blijft een cruciaal probleem doordat subsidies vaak met vertraging komen en veel van de financiering afkomstig is van internationale organisaties waardoor lange-termijnprojecten van instellingen niet eenvoudig te plannen zijn. De laatste jaren zijn wel inspanningen geleverd om de kwaliteit van de zorg te verbeteren middels de ontwikkeling van normen en voorschriften. Niettemin blijven er uitdagingen op het vlak van implementatie, uitvoering van de wet en toezicht. Verder zijn er ook positieve ontwikkelingen geweest waarbij het aantal kinderen in instellingen de afgelopen jaren is afgenomen. Dit toont aan dat stappen worden gezet om alternatieve vormen van zorg te bevorderen.

→ **Het blijft gebruikelijk om kinderen te institutionaliseren in Marokko. De meeste tehuizen worden geconfronteerd met uitdagingen zoals gebrek aan financiën, personeel en zwak controlemechanisme. Er zijn de laatste jaren evenwel positieve ontwikkelingen waarneembaar waarbij stappen worden gezet naar een beter wettelijk kader voor de tehuizen en naar andere vormen van alternatieve zorg zoals pleegzorg. Voorlopig is plaatsing onder Kafala de enige jeugdbeschermingsmaatregel in familieverband doch dit creëert in theorie slechts een tijdelijke bescherming voor het kind. Het ontbreekt het land aldus aan een breed scala van jeugdbeschermingsmaatregelen.**

Beleid van preventie en re-integratie naar het gezin van herkomst

De belangrijkste actoren op het gebied van preventieve bescherming van het gezin en kinderen is het "Ministère de la Famille, de la Solidarité, de l'Égalité et du développement social" (MFSEDS), het nationaal hulpfonds (Entraide nationale) en de samenleving.

Het land beschikt over programma's en fondsen ter ondersteuning van gezinnen, m.i.v. financiële of materiële hulp, o.a. uitkeringen die worden verstrekt door "la Caisse nationale de sécurité sociale" (CNSS), kinderbijslag (tot maximaal zes kinderen), hulp aan behoeftige weduwen, uitkeringen voor kinderen en volwassenen met een handicap ter bevordering van hun sociale integratie en specifieke overheidsfondsen zoals onderwijssteun in rurale gebieden.

Verder zijn er ook "Unités de protection de l'enfance" in een aantal steden actief. Deze eenheden bestaan uit maatschappelijk werkers en andere professionals wiens doel het is om families te informeren en door te verwijzen naar de passende overheidsdiensten of andere geschikte diensten. Uit onderzoek van ISS blijkt dat er een nauwe samenwerking bestaat tussen sommige eenheden en maatschappelijk werkers van de sociale gezondheidsdiensten binnen ziekenhuizen die zijn opgezet om ondersteuning te bieden aan alleenstaande moeders.

Verder is het "Initiative nationale pour le développement humain" (INDH) te vermelden dat met een budget van 18 miljard dirhams (+/- 1.660.000.000 euro) de nadruk legt op de ontwikkeling van kinderen via vier grote programma's. Een programma behandelt de bescherming van kinderen en jongeren (verlaten kinderen, dakloze jongeren, ...). Een ander programma richt zich op de vroege kinderjaren door versterking van het moeder-kind gezondheidssysteem, bestrijding van ondervoeding en ondersteuning en verspreiding van voorschools onderwijs.

Zoals reeds hoger vermeld, zijn er verschillende burgerlijke initiatieven die leiden tot een sterk ontwikkelde non-profit sector. De financiering van deze initiatieven komt ondermeer van particulieren, buitenlandse fondsen, de VN of EU wat ook de kwetsbaarheid van de initiatieven blootlegt wegens gebrek aan overheidssteun. Een eerste bemoedigende stap is de financiële steun die wordt geboden door l'Entraide Sociale.

Wegens gebrek aan een systeem voor preventie van verlaten, is het "Collectif pour le droit de l'enfant à une protection familiale" (CDEPF) opgericht dat bestaat uit 14 verenigingen en organisaties.

ISS heeft in 2016/2017 vastgesteld dat er maar weinig inspanningen worden geleverd tot re-integratie van het kind in zijn kernfamilie of uitgebreide familie. Deze beperkte re-integratie-inspanningen zijn voornamelijk te wijten aan een gebrek aan kennis over de identiteit van de moeder of ten gevolge van het ontbreken van begeleidings- en ouderbegeleidingsprogramma's. Professionals pleiten dan ook voor de invoering van een overheidsmaatregel om de capaciteiten van gezinnen te versterken teneinde institutionele plaatsingen te voorkomen of terugkeer naar het gezin te bevorderen en mogelijk te maken.

→ **Er is weinig tot geen beleid van overheidswege met betrekking tot preventie ter ondersteuning van het gezin en reïntegratie van het kind naar het oorspronkelijke gezin. Er zijn de laatste jaren wel wat inspanningen geleverd tot het opzetten van een territoriaal kindbeschermingssysteem en ook op het gebied van kinderbijslag zijn er positieve evoluties, doch de effectieve implementatie van de wetteksten en beleidsplannen blijkt een uitdaging.**

Centrale databank met gegevens over alle kinderen in de jeugdhulp

Er is geen centraal informatiesysteem met gegevens over kinderen in de jeugdhulp in Marokko, al blijken 3/4^e van de EPS wel een aantal gegevens bij te houden waaronder de leeftijd, gezondheid en "arbre de vie". Het nieuwe informatie-systeem dat ontwikkeld is in het kader van geïntegreerde territoriale kindbeschermingsmechanismen kan mogelijk veel vooruitgang teweegbrengen.

→ **Er is geen centrale databank met gegevens over kinderen in de jeugdhulp.**

Inbedding van kafala in het jeugdbeschermingssysteem

De Code de la Famille marroccain bepaalt dat een adoptie (Attabani) geen juridische gevolgen heeft en geen juridische afstammingsband creëert.

De Kafala is in principe de enige jeugdbeschermingsmaatregel in familieverband die expliciet voorzien en geregeld is bij wet. De maatregel kent een brede toepassing in Marokko, mede door het negatieve imago van plaatsing van een kind in een tehuis.

→ **Kafala is als maatregel ingebed in het jeugdbeschermingssysteem.**

5. Consequente toepassing van het subsidiariteitsprincipe in interlandelijke kafala

Inbedding van het subsidiariteitsprincipe in de regelgeving

De kafalaregelgeving voorziet niet in de subsidiariteit van de maatregel.

→ **Het subsidiariteitsprincipe is niet ingebed in de regelgeving.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van binnenlandse kafala

Het plaatsen van kinderen in instellingen blijft de meest gangbare optie voor kinderen zonder familie in Marokko. Zowel ouders als personen die beslissen tot een plaatsing gaan er doorgaans vanuit dat het meer kansen zou bieden aan kinderen op het gebied van hun familiaal-, sociaal- en professioneel leven. Deze opvatting is in strijd met de aanhoudende stigmatisering ten aanzien van kinderen die verblijven in tehuizen.

Het relatief beperkt aantal plaatsingen in binnenlandse kafala in verhouding met het aantal kinderen in institutionele zorg laat zich o.a. verklaren door een aantal bezorgdheden bij potentiële kandidaat-kafals: ongerustheid en argwaan m.b.t. afkomst van het kind, grote zorgen omtrent het gedrag van kinderen die reeds lange tijd geïnstitutionaliseerd zijn, de financiële kosten die gepaard gaan met de verzorging van een extra kind in het gezin en vrees voor claims van biologische ouders die hun ouderlijke rechten ten aanzien van het kind opeisen.

→ **Het jeugdbeschermingssysteem in Marokko is geënt op een sterk institutionaliseringsbeleid van kinderen. Het aantal binnenlandse kafala's is laag in verhouding met het aantal geïnstitutionaliseerde kinderen.**

Toepassing van het subsidiariteitsprincipe in de praktijk van interlandelijke kafala

In de praktijk blijkt er een voorkeur te bestaan voor interlandelijke kafala's, voornamelijk ten aanzien van bepaalde profielen van kinderen (jongens, oudere kinderen, kinderen met *special needs*). ISS merkt op dat over interlandelijke kafala's beslist wordt zonder eerst gedurende een bepaalde termijn op zoek te gaan naar een binnenlandse oplossing wat getuigt van een gebrek aan subsidiariteit.

ISS merkt ook op dat de organisatie tijdens haar werkbezoek in 2016-2017 heeft kunnen vaststellen dat er veel betalingen en donaties gebeuren aan tehuizen door kandidaat-kafils uit het buitenland wat op zijn beurt interlandelijke plaatsingen stimuleert. Volgens het Collectif kafala zijn minstens de helft van de plaatsingen in kafala interlandelijke plaatsingen.

→ **Het subsidiariteitsprincipe wordt niet toegepast in de praktijk van interlandelijke kafala.**

6. Adoptabiliteit

Centrale registratie van kinderen die in aanmerking komen voor kafala

Er is geen gecentraliseerde databank waarin de kinderen die zich in het jeugdbeschermingssysteem bevinden en potentieel voor kafala in aanmerking komen, geregistreerd zijn.

→ **Er is geen centrale registratie van kinderen die in aanmerking kunnen komen voor kafala.**

Beoordeling van en beslissing tot geschiktheid voor kafala

Een beslissing tot kafala gebeurt door de voogdijrechter op verzoek van de procureur des Konings. Een kind moet formeel verlaten zijn verklaard door de familierechter alvorens het in aanmerking kan komen voor een kafala. Uit het werkbezoek van ISS in 2016-2017 kon de organisatie afleiden dat er minstens een periode van drie maanden moet verstrijken tussen de afstand of vinden van het kind en de uitspraak van de verlatenverklaring.

→ **Er moet een officiële verlatenverklaring zijn alvorens het kind in aanmerking kan komen voor een kafala-plaatsing. Deze verlatenverklaring gebeurt door een gerechtelijke instantie.**

Situaties waarin een kind adoptabel kan worden verklaard

De wet omschrijft duidelijk in welke gevallen een vonnis tot verlatenverklaring van een kind kan worden uitgesproken: kinderen wiens beide ouders overleden zijn, kinderen die geboren zijn uit onbekende ouders of die vrijwillig verlaten zijn door een ongekende vader en gekende moeder, kinderen van gekende ouders die niet beschikken over voldoende bestaansmiddelen of die – omwille van slecht gedrag – hun ouderlijke verantwoordelijkheid niet opnemen zoals wanneer zij hun wettelijke voogdij verliezen.

Uit gegevens van Unicef (SitAn van 2019) blijkt dat kinderen met een beperking een groot deel vertegenwoordigen van de kinderen die worden verlaten.

De meerderheid van de kinderen die onder kafala geplaatst worden, betreft kinderen die zijn achtergelaten door hun ouders. Buitenechtelijke relaties worden bestraft op grond van het strafwetboek, met nefaste gevolgen voor de alleenstaande moeders en hun kinderen. Wanneer de rechtbank in kennis wordt gesteld van een achtergelaten kind, dan beveelt zij de procureur de nodige inspanningen te leveren om de ouders op te sporen en te identificeren. Gedurende drie maanden hebben de ouders de kans om zich kenbaar te maken en de ouderlijke rechten over het kind te claimen. Tijdens deze periode wordt het kind onder voogdij van de procureur geplaatst en kan het kind voorlopig – al dan niet onder de vorm van een tijdelijke kafala – in een tehuis of bij een gezin worden geplaatst. In de praktijk blijken de zoektochten naar de biologische ouders vaak tevergeefs en komen kinderen op verschillende – ook officieuze – wijzen in tehuizen of instellingen terecht, met gebrek aan re-evaluatie van de situatie van het kind en mogelijke gezinshereniging tot gevolg. Bovendien worden de zoektocht naar en hereniging met de familie vaak niet als prioriteit beschouwd omwille van heersende gevoelens van machteloosheid ten aanzien van sociaaleconomische problemen.

In de praktijk is het mogelijk voor vrouwen om zich tot het politiekantoor te wenden om afstand te doen van haar kind. Het taboe en strafbaarstelling rond buitenhuwelijkse relaties vormen de redenen dat dergelijke afstand niet vaak plaatsvindt.

→ **De regelgeving bepaalt specifiek de categorieën van kinderen die in aanmerking komen voor een *jugement d'abandon*. Er is verder geen duidelijke informatie over mogelijke criteria om te bepalen of een kind vanuit een verlatenverklaring in een binnenlandse of interlandelijke kafala terecht komt.**

Onderzoek van psychosociale geschiktheid voor kafala

De regelgeving bevat geen bepalingen omtrent de psychosociale geschiktheid van het kind voor een kafala. Zoals reeds hoger vermeld, dient een periode van drie maanden te verstrijken alvorens een vonnis tot verlatenverklaring definitief wordt. Gedurende die periode is een maatschappelijk werker gelast met het opstellen van een evaluatierapport over het kind (en de potentiële kandidaat-kafil). ISS heeft tijdens haar werkbezoek in 2016-2017 kunnen vaststellen dat dergelijk rapport niet handelt over het medische en psychosociale belang van het kind, doch eerder gericht is op

juridische aspecten en criteria. Er lijkt momenteel geen tussenkomst van een psycholoog en pedater te zijn. In de praktijk blijkt dat er in sommige tehuizen of instellingen een evaluatie plaatsvindt op moment van opname van het kind. In sommige gevallen komt hier een sociaal assistent aan te pas.

- **De regelgeving bevat geen bepalingen over het psychosociale belang van een kind bij een kafala. In de praktijk lijkt een dergelijke evaluatie niet consequent te gebeuren.**

Toestemming van de oorspronkelijke ouders of wettelijke voogd

De regelgeving (Loi n° 15-01) maakt geen onderscheid tussen een kind waarvan afstand wordt gedaan of dat wordt achtergelaten. Voor een kafala-uitspraak is geen toestemming van de biologische ouders of wettelijk voogd vereist. Wel kent de wet de mogelijkheid toe aan de biologische ouders om een herroeping van de kafala te vorderen, zelfs indien reeds verschillende jaren verstreken zijn en zelfs zonder enige uiting van interesse in het kind.

Volgens een contactpersoon van ISS in Marokko worden er in de praktijk ook geen inspanningen gedaan tot het verkrijgen van informatie over de biologische vader, laat staan zijn toestemming voor plaatsing van het kind onder kafala.

- **De regelgeving voorziet niet in de (geïnformeerde) toestemming van eerste ouders voor de uitspraak van een kafala.**

Begeleiding van de oorspronkelijke ouders

Uit de praktijk blijkt dat met een eventuele opinie van de ouders en biologische (ruimere) familie meestal geen rekening wordt gehouden.

Of de ondersteuning en informatie die wordt geboden aan (alleenstaande) moeders die besluiten om hun kind in kafala te plaatsen voldoende is, verschilt van regio tot regio en wordt mede bepaald door de omkadering die de moeder eventueel ontvangt van een vereniging. In dat laatste geval zal ze haar kind mogelijks niet opgeven voor kafala. Er zijn ook geen bepalingen opgenomen in de regelgeving omtrent begeleiding aan eerste ouders. Gelet op de opvattingen over buitenhuwelijkse relaties is er de vrees dat moeders vaak geen andere uitweg zien dan hun kind achter te laten.

- **Er is geen regelgeving, noch officiële informatie over begeleiding van de oorspronkelijke ouders.**

Toestemming van het kind

De wet bepaalt dat een kind dat ouder is dan 12 jaar, zijn toestemming dient te verlenen voor een plaatsing onder kafala. Een kind met voldoende onderscheidingsvermogen wordt eveneens gehoord met betrekking tot een mogelijke terugkeer naar de oorspronkelijke familie. ISS heeft geen duidelijke informatie kunnen verkrijgen m.b.t. (de procedure en modaliteiten van) de toestemming van het kind.

- **De regelgeving bepaalt vanaf welke leeftijd een kind formeel zijn toestemming dient te verlenen voor een plaatsing onder kafala, doch niet over de wijze waarop die toestemming dient te gebeuren, noch over de informatie die het kind daarbij verkrijgt.**

Stavingsstukken in het kinddossier op het moment van toewijzing

Een kind moet verlaten verklaard zijn alvorens een kafala kan worden uitgesproken. De verlatenverklaring blijkt uit een gerechtelijke beslissing, een jugement d'abandon, die aanwezig is in het dossier op moment van toewijzing.

- **Op het moment van toewijzing blijkt uit het adoptiedossier dat de legistische adoptabiliteit (zoals begrepen onder Belgisch recht) vastligt.**

Beleid over het samenhouden van siblings

Er is geen beleid of praktijk betreffende het samenhouden van siblings in Marokko.

- **Er is geen beleid of praktijk tot het samenhouden van siblings in het kader van kafala.**

7. Het verloop van de kafala-procedure

Vorbereiding/ bindingsperiode voor het kind

De Marokkaanse wet voorziet niet in een verplichte voorbereiding voor plaatsing, noch voor het kind, noch voor de kandidaat-kafil(s). Tijdens haar werkbezoek heeft ISS kunnen vaststellen dat voorbereiding voor veel personen in het werkveld niet nodig blijkt, vooral omwille van de doorgaans jonge leeftijd van kinderen die onder kafala geplaatst worden. De regelgeving voorziet dat de kafala-uitspraak gevolgen heeft vanaf 15 dagen na de uitspraak, doch in de

praktijk blijkt dat de uitvoering vaak onmiddellijk wordt uitgevoerd waardoor het kind abrupt uit zijn omgeving wordt gehaald. Tevens blijken vaak procedurele stappen te worden samengevoegd om op die manier ook tijd uit te sparen (bv. een onderzoek wordt op dezelfde dag uitgevoerd als de dag waarop de biologische moeder afstand doet van haar rechten voor de betreffende rechter).

De adoptiedienst, Ray of Hope, geeft aan dat zij een overeenkomst hebben gesloten met een maatschappelijk assistent waarin opgenomen is dat deze het kind voorbereidt op de kafala middels bezoeken aan het tehuis. Volgens de dienst worden door het weeshuis, bij wijze van voorbereiding, ook foto's en video's van de kandidaat-kafils getoond aan de kandidaat-makfoul. Een bindingsperiode met het kind is niet voorzien bij wet, doch de adoptiedienst geeft aan dat er, om procedurele redenen, wel een voorafgaande binding plaatsvindt met het kind. Gedurende die periode doorlopen de kandidaat-kafils eveneens de door de wet vereiste onderzoeken teneinde de voorwaarden voor de kafala na te gaan.

ISS wil wel het werk van de vereniging Osraty en andere leden van het Collectif Kafala benadrukken, die gespecialiseerde ondersteuning bieden aan kafala-gezinnen in de periode voor de plaatsing en tijdens het kafalaproces.

→ **Er is in de regelgeving niets voorzien wat betreft voorbereiding van het kind en de kandidaat-kafils op de kafala. In de praktijk lijkt er ook geen algemeen beleid rond voorbereiding te zijn en lijkt de verantwoordelijkheid bij het tehuis en potentiële burgerlijke initiatieven te liggen.**

Het matchingsproces

De regelgeving bevat geen criteria met betrekking tot specifieke overwegingen die moeten genomen worden bij een kafala-beslissing en de match met een bepaald gezin. Enkel wanneer er meerdere kandidaten zijn voor hetzelfde kind, dient de rechter – volgens de wet – het kind toe te vertrouwen aan kinderloze gehuwde stellen of echtgenoten die het meest het belang van het kind kunnen dienen.

In de praktijk blijken sommige instellingen kandidaat-kafils de mogelijkheid te bieden om zelf een kind te kiezen, terwijl in andere tehuizen het beleid is dat een voorstel van matching wordt voorgedragen door de directrice of maatschappelijk assistent van de instelling. Nog andere tehuizen selecteren twee à drie families die het kind in kwestie mogen ontmoeten en waarbij het kind zijn mening omtrent de uiteindelijke keuze te kennen mag geven. Het is eveneens niet ongebruikelijk dat de biologische moeder een gezin kiest voor haar kind. Dergelijke praktijken vergroten het risico dat de kafala (aan het toegewezen gezin) niet de juiste optie is voor het kind en niet aan zijn behoeften beantwoordt.

Ray of Hope heeft contractueel een modus operandi afgesproken met de tehuizen waaruit zij kafala's voor Vlaamse kandidaat-adoptieouders begeleiden. De matching gebeurt door het tehuis op basis van het vooropgesteld kinddossier van de kandidaat-adoptanten. Dit voorstel wordt eerst overgemaakt aan Ray of Hope en het Vlaams Centrum voor Adoptie voor goedkeuring alvorens het wordt voorgedragen aan de kandidaat-kafils.

Het principe van “reversed flow” is niet van toepassing in Marokko. De procedure van interlandelijke kafala verloopt via het Haags Kinderbeschermingsverdrag van 1996 dat middels de procedure in artikel 33 voorziet in het voorgaand akkoord van de staat van ontvangst met een toewijzing van een kind aan een specifiek gezin. In de praktijk komt het geregeld voor dat deze procedure van voorafgaande goedkeuring niet steeds wordt gevolgd en blijkt het kind reeds te wonen bij de kandidaat-kafils. De adoptiedienst geeft aan dat een tehuis aan hen de vraag kan stellen of er voor een specifiek kind Vlaamse kandidaat-kafils beschikbaar zijn.

→ **Procedures en richtlijnen betreffende het matchingsproces ontbreken in Marokko. In bepaalde tehuizen bestaat de mogelijkheid voor kandidaat-kafils om zelf een kind te kiezen, terwijl deze praktijk in andere tehuizen dan weer niet toegelaten is waarbij matching gebeurt door de directie van het tehuis.**

Specifieke aandachtspunten

In haar concluding observations van 2014 uit het VN-Kinderrechtencomité haar bezorgdheid omtrent het precair juridisch statuut van de kinderen die middels een kafalaprocedure geadopteerd worden. Meer specifiek is er ongerustheid over het gebrek aan psychologische screening van de kandidaat-kafils, onduidelijkheid over de juridische ouderlijke plichten, het gebrek aan prioritisering van plaatsing binnen de ruimere familie en het gebrek aan opvolging en nazorg na de kafala. Het Comité is verder ook ongerust over de aanwending van kafala voor uitbuiting van jonge meisjes met oog op huishoudelijke taken. Deze ongerustheid wordt gedeeld door ISS.

→ **Het wetgevend kader dat kafala regelt vertoont nog veel lacunes wat aanleiding geeft tot een juridisch precair statuut voor het kind.**

8. Het vermijden van financiële risico's

Kosten en vergoedingen voor de kafala-procedure op zich geregeld bij wet of overheid

Er is in de regelgeving niets voorzien omtrent kosten of vergoedingen die gepaard gaan met de kafala-procedure.

→ **Er is geen regeling van de kosten bij wet of door de overheid.**

Overzicht van de kosten in de praktijk

ROH geeft aan dat bijdragen en vergoedingen pas na de toewijzing van een kind kunnen gevraagd worden. De adoptiedienst betaalt vergoedingen aan de contactpersoon die de kandidaat-adoptant ter plaatse begeleidt, de procedure opvolgt en de stukken vertaalt. Aan het tehuis waarmee een (contractuele) samenwerking loopt, wordt een bijdrage betaald waarin de kosten voor de rechtbankprocedure zitten vervat. De bedragen van deze vergoedingen en onkosten zijn contractueel geregeld. Opdat een tehuis kan worden erkend in Marokko, dient het o.a. een overzicht van haar financiën te verstrekken. De betalingen gebeuren via bankoverschrijving. Geen enkele betaling vindt plaats voor toewijzing van een kind.

→ **De adoptiedienst heeft de vergoedingen aan tussenpersonen en tehuizen contractueel vastgelegd en geen enkele betaling gebeurt voor de toewijzing van een kind. Omdat de concrete bedragen verschillen per tehuis kunnen geen conclusies worden getrokken op landniveau.**

Donaties, contributies en projectsteun

ROH geeft aan dat er geen contributies, projectsteun of donaties bij wet of van overheidswege worden gevraagd, maar wel door de tehuizen waarmee er een samenwerking is ten titel van bijdrage in onderhoudskosten.

→ **Het is niet verplicht bij wet of van overheidswege om in het kader van een kafalaprocedure donaties, contributies of projectsteun te betalen. De adoptiedienst geeft wel aan contributies te betalen aan de tehuizen waarmee er wordt samengewerkt en ISS geeft aan dat er in de praktijk vaak donaties aan tehuizen worden gegeven door kandidaat-kafils.**

Overeenkomst kosten van de adoptiedienst met "table of costs" van HCCH

Er is geen "table of costs" op de website van HCCH voor Marokko aangezien het land geen lid is bij het Haags Adoptieverdrag.

→ **Er is geen "table of costs" beschikbaar voor Marokko.**

Specifieke aandachtspunten

De gegevens in dit luik zijn louter gebaseerd op de input van ROH. VCA ontving geen informatie van het Ministère de la Justice in Marokko wat betreft het financiële luik.

9. Juridisch kader ter ondersteuning van kafala-betrokkenen in het recht op informatie over hun afkomst en/of hun zoektocht naar familieleden

Centrale geboorteregistratie

Marokko heeft een gecentraliseerd geboorteregistratiesysteem. Een klein percentage kinderen is evenwel nog niet geregistreerd. Voornamelijk kinderen van ongehuwde moeders ondervinden meer moeite om te worden ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand omwille van administratieve belemmeringen en de stigmatisering van het kind. Andere barrières voor geboorteregistratie van kinderen die verband houden met de situatie van ouders zijn bijvoorbeeld het gebrek aan registratie van de ouders zelf bij de burgerlijke stand, ouders die getrouwd zijn via een huwelijk naar gewoonterecht of buitenlandse ouders. Daarnaast geldt de verplichting om de geboorte binnen een termijn van 30 dagen aan te geven, wat voornamelijk problemen veroorzaakt op het platteland en in afgelegen gebieden.

In 2021 werd een nieuwe wet op de burgerlijke stand, Wet nr. 36-21, aangenomen. Een belangrijke verduidelijking met betrekking tot de behandeling van pasgeborenen van onbekende ouders of van achtergelaten pasgeborenen is geïntroduceerd in artikel 25 van de wet. Het artikel voorziet in naamgeving van pasgeborenen van onbekende ouders en achtergelaten pasgeborenen en voorziet ook in de vermelding dat de naamgeving conform het betreffende wetsartikel heeft plaatsgevonden.

→ **Er is een centrale, doch onvolledige geboorteregistratie in Marokko waarbij voornamelijk kinderen van ongehuwde moeders niet geregistreerd worden.**

Procedure voor inzage in het kafala-dossier in de regelgeving

Adoptie is niet toegestaan in Marokko omwille van de Sharia die naamgeving, erfrechten en de creatie van bijkomende juridische huwelijksbelemmeringen verhindert bij personen die geen bloedverwanten zijn. Het land heeft, om voormelde redenen, het Haags Adoptieverdrag niet geratificeerd en er is dan ook geen regelgeving die (interlandelijke) adoptie regelt of toestaat. Dit impliceert eveneens dat er geen wetten, noch richtlijnen zijn uitgevaardigd die voorzien in toegang tot afstammingsinformatie. Ondanks dat de kafala-praktijk wel een wettelijk kader heeft, is ook de toegang tot afstammingsinformatie voor kinderen onder kafala in Marokko zeer beperkt en cultureel ondergewaardeerd.

CHIP geeft aan dat achtergelaten kinderen meestal buiten het huwelijk geboren zijn. De stigmatisering en criminalisering van seksuele betrekkingen buiten een huwelijksband dwingt alleenstaande vrouwen om de biologische afstammingsband van hun kind verborgen te houden. De Marokkaanse wet laat een vader toe zijn juridische afstamming met een kind te ontkennen, zelfs indien biologisch verwantschap vastgesteld is middels DNA-onderzoek. Al deze zaken maken het voor de betrokken kinderen moeilijk een reconstructie van hun biologisch verwantschap te verkrijgen.

→ **Het recht op kennis over herkomst en identiteit is niet opgenomen in de regelgeving en wordt ook cultureel niet aangemoedigd.**

Regelgeving inzake wijziging van geboorteplaats en geboortedatum

Kafil-ouders hebben de mogelijkheid om hun achternaam aan het kind te geven. Wat de voornaam betreft, moet het duidelijk uit de geboorteakte van het kind op te maken zijn dat het kind achtergelaten is doordat gebruikelijke fictieve namen bij de moeder ("Meriem"/"Fatima") of vader ("Abd") worden geplaatst. De adoptiedienst geeft aan dat de geboorteplaats en geboortedatum niet kunnen gewijzigd worden.

→ **Het is niet mogelijk om de geboorteplaats en geboortedatum van het kind te wijzigen.**

Professionele ondersteuning bij de zoektocht naar herkomst door de overheid

CHIP geeft aan dat er geen professionele ondersteuning bestaat voor makfouls bij rootszoektochten. Het is ook niet duidelijk of er lotgenotengroepen zijn die ondersteuning aanbieden bij rootszoektochten van makfouls. Volgens de adoptiedienst houden de tehuizen een kopie van het dossier van het kind bij en mag het kind daarvan inzage nemen indien hij dat wenst. Ook de procureur zorgt voor de bewaring van het kinddossier bij de rechtbank.

→ **Er is geen professionele ondersteuning door de overheid bij de zoektocht naar herkomst.**

10. Inhoud kinddossier

Voldoende informatie in het kinddossier om de herkomst van het kind te achterhalen

VCA heeft na verschillende pogingen en rappels uiteindelijk een reactie mogen bekomen van de het Ministère de la Justice die functioneert als centrale autoriteit in het kader van het Haags Kinderbeschermingsverdrag. In deze reactie gaf het Ministère een overzicht van de stukken die aanwezig zijn in het ouderdossier van de kandidaat-kafils, doch geen informatie over de stukken die aanwezig zijn in het kafala-dossier.

→ **Het kinddossier omvat onvoldoende informatie om de herkomst van het kind te achterhalen.**

Weergave van het volledige traject van het kind in het kinddossier

VCA heeft van het Ministère de la Justice geen reactie gekregen over de stukken die zitten vervat in het kinddossier in het kader van een kafalaverzoek. De adoptiedienst geeft aan dat het kinddossier, op moment van toewijzing, bestaat uit een fiche met informatie over de gezondheid van het kind, een fiche 'd'information', kopie van de geboorteakte van het kind, kopie van het vonnis tot verlatenverklaring en voogdijplaatsing van het kind en medische attesten.

ISS geeft aan dat in de bevraging ter voorbereiding van de Special Commission van 2017 van het Haags Permanent Bureau staten aangegeven dat de kinddossiers die in uitvoering van artikel 33 van het Haags Kinderbeschermingsverdrag worden uitgewisseld, te beknopt en onvolledig zijn. Ook VCA heeft dit reeds mogen ondervinden in de kinddossiers die ter goedkeuring van toewijzing werden voorgelegd, al is dit deels ook wel te wijten aan de vaak jonge leeftijd waarop kinderen worden voorgesteld voor kafala.

→ **Het volledige traject van het kind wordt onvoldoende weergegeven in het kinddossier.**

3. Beslissing betreffende de huidige samenwerking interlandelijke adoptie met Marokko

Op basis van bovenstaande overwegingen en de informatie in het ingevulde beslissingskader voor Marokko, **beslist VCA om de samenwerking met Marokko stop te zetten.**

Dit betekent concreet:

- Er zullen tot nader order geen kindtoewijzingen meer worden goedgekeurd door het Vlaams Centrum voor Adoptie.
- De dossiers waarvoor op datum van ontvangst van dit schrijven nog geen kindtoewijzing hangende is, wordt de toelating gegeven om zich te heroriënteren en een adoptieprocedure te starten voor één van de herkomstlanden waarmee Vlaanderen nog zal samenwerken. De overstap naar een procedure voor een binnenlandse adoptie behoort eveneens tot de mogelijkheden.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A. Van den Berghe', followed by a long horizontal line.

Ariane Van den Berghe
Vlaams adoptieambtenaar